

Öğretmenlerin Kültürel Sermaye Yeterlilikleri İle Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Becerilerinin İncelenmesi¹

Salih Servan ETİZ² Nazım ÇOĞALTAY³

Gönderim Tarihi: 12.07.2020

Kabul Tarihi: 17.11.2020

Yayın Tarihi: 19.04.2021

Öz: Çalışmada öğretmenlerin kültürel sermaye yeterlilikleri ile sosyal sorumluluk temelli liderlik becerileri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nicel yöntemlerden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılandırılmıştır. Evren, 2018-2019 Eğitim-Öğretim döneminde Siirt il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görevli 2326 öğretmenden oluşmaktadır. Örneklem grubu oluşturulurken küme örnekleme yöntemi kullanılarak rastlantısal olarak 368 Örneklem Kümesi belirlenmiştir. Araştırmada Avcı ve Yaşar (2014) tarafından geliştirilen “Kültürel Sermaye Ölçeği” ve Külekçi (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin dağılımını belirlemek için basıklık, çarpıklık, ortalama ve medyan parametreleri incelenmiş olup sonuç olarak verilerin normallik ölçütlerini karşıladığı tespit edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS programından yararlanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin kültürel sermaye yeterlik ve sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeyleri arasında pozitif yönlü düşük bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuçtan öğretmenlerin genel kültürel sermaye düzeyleri yükseldiğinde genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinde düşük düzeyde yükselme olacağı, genel kültürel sermaye düzeyleri azaldığında da genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinde düşüş gerçekleşeceği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Sermaye, Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik, Öğretmen

Investigation of Teachers’ Cultural Capital Qualifications and Social Responsibility Based Leadership Skills

Abstract: In the study, it was aimed to determine the relationship between teachers’ cultural capital competencies and social responsibility-based leadership skills. The research is structured by using the relational screening model, which is a quantitative method. Evren consists of 2326 teachers working in schools affiliated to the Ministry of National Education in the city center of Siirt during the 2018-2019 academic year. While creating the sample group, 368 Sample Sets were determined randomly using the cluster sampling method. In the research, “Cultural Capital Scale” developed by Avcı and Yaşar (2014) and Social Responsibility Based Leadership Scale adapted to Turkish by Külekçi (2015) were used. To determine the distribution of the data, kurtosis, skewness, mean and median parameters were examined and as a result, it was determined that the data met the normality criteria. SPSS program was used in the analysis of the data. According to the research findings, a low positive correlation was found between teachers’ cultural capital adequacy and social responsibility-based leadership levels. It is understood from this result that when the general cultural capital levels of the teachers increase, there will be a low increase in the levels of general social responsibility based leadership, and when the general cultural capital levels decrease, the general social responsibility based leadership levels will decrease.

Keywords: Cultural Capital, Social Responsibility Based Leadership, Teacher

GİRİŞ

Toplum, var olduğu tarihten itibaren mevcut birikimlerini ve değerlerini kuşaklara aktarmak için eğitimi bir vasıta olarak kullanır. Eğitimle ilgili yaşanan her yeni gelişme bu alana yönelik bakış açılarını değiştirip geliştirmiş olsa da eğitimin kültürel değerleri aktarmadaki rolünün değişmediği ifade edilebilir. Çağın ilerlemesiyle paralel yaşanan değişim ve gelişimlerin toplum tarafından benimsenmesini, çağdaşlık seviyesinde yeni gelişmeler kaydedilmesini, çalışan, sorumluluk sahibi, azimli bireylerin yetiştirilmesini sağlayan eğitim faaliyetleri, toplumun geleceği

¹ Bu çalışma, Doç.Dr. Nazım ÇOĞALTAY danışmanlığında Salih Servan ETİZ’in yüksek lisans tezinden alınmıştır.

² Siirt Milli Eğitim Müdürlüğü, Türkiye, salihservanetiz@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6527-7105

³ Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye, yncogaltay@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5676-4470

açısından da önem taşımaktadır. Eğitim vasıtasıyla toplumun geçmişi geleceğe aktarılırken aynı zamanda geleceğinin sağlam bir şekilde inşa edilmesi de yine eğitimin rolüyle gerçekleşmektedir. Eğitim sürecindeki en vazgeçilmez öge olan öğretmenler toplumun da vazgeçilmez mimarları olarak ifade edilebilir. Nitekim geçmişin geleceğe taşınmasında diğer bir ifadeyle kültür aktarımında, eylemi gerçekleştiren öğretmenlerdir. Bu bağlamda öğretmenlerin kültürel birikimi yeni nesle edindirmede oldukça önemli bir paya sahip olduğu belirtilebilir.

TDK'ya (2011) göre kültür kavramı, tarihsel ve toplumsal süreçte yaşanan maddi ve manevi gelişmelerin oluşturulmasında ve bu birikimin yeni nesillere aktarılmasında yararlanılan araçların tümü olarak ifade edilmektedir. Başka bir tanımda doğanın insanlaştırılması olarak geçen kültür, zamanın ilerlemesiyle birlikte yeni anlamlar kazanarak insanların yaşadığı olaylar ve problemleri karşılayan, duygu, düşünce biçimleri, fikir ve sanat anlayışları, değer yargılarının bütünü olarak belirtilmiştir (Karataş, 2011). Kültür, toplumsal kabullenmelerle meşruluk kazanmaktadır (Bourdieu, 2015). Kültürün en meşrulaştığı alan ise eğitim ortamları olarak gösterilir. Eğitim ortamlarını anlamlı kılan ve toplumsal kuralları, değerleri ve kabul edilir davranış şekillerini edindiren öğretmenlerin kültürel bilgi düzeyinin yeterliliği, öğrenciler üzerinde etkili bir güce dönüşmektedir (Durkheim, 2016). Eğitim öğretim sürecine öğrenme odaklı yaklaşan öğrencilerin etraflarında olup biten her şeyden etkilenmesi kaçınılmaz bir durumdur. Dolayısıyla öğretmenlerin davranışlarının özenli bir şekilde olması gerektiğini belirten Durkheim, öğretmenin kültür aktarımındaki rolünde hem kendini ifade etmede kullandığı dilin hem de beden dilinin kültürel sermaye kapasiminde olduğunu ifade etmektedir (Durkheim, 2016). İki kelimenin bir araya gelmesiyle oluşan kültürel sermaye kavramına bakıldığında her iki kavramın özünde "insan" olduğu dikkat çekmektedir. İnsanın olmadığı yerde toplumdan bahsetmek mümkün olmadığı gibi sermayenin oluşabilmesi için de insana ihtiyaç duyulmaktadır. Sermayenin ekonomik faaliyetlerin devamı için kullanılan ham maddelerden oluştuğu ve bu ham maddelerin çok kıymetli olduğu belirtilir (Marx, 1976). Kültürel sermaye denildiğinde bu kavrama yönelik ham maddelerin bilgi, beceri, yetenek kavramlarından oluştuğunu söylemek mümkündür (Yosso, 2005). Bahsi geçen bilgi, beceri, yetenek gibi kabiliyetlerin edinilmesinde de eğitimden yararlanılmaktadır (Bourdieu, 1986). Bireylerin kültürel pazar için ihtiyaç duyulan ham maddeye (bilgi, beceri) sahip olmasının o bireyler adına belli topluluklarda yer edinilmesi anlamına geldiği açıktır (Collins ve Makowsky, 2014). Dolayısıyla kültürel sermayede kilit rol üstlenen eğitim süreci ve bu süreçte aktif olan öğretmenin kültürel birikimi, altı çizilmesi gereken hususlardır. Öğretmenler, davranışlarıyla öğrencileri üzerinde önemli bir etki yaratarak yarar ya da zarar oluşturabilirler (Gordon, 2010). Öğretmenlerin bu durumun farkında olarak süreci ilerletmeleri gerekmektedir. Nitekim öğrencilerin eğitim ortamlarında edindikleri birikim, toplumda üstleneceği rol için önemli bir belirleyicidir (Russell, 2014). Sosyo ekonomik özellik olarak eşit olmamalarına bağlı olarak öğrencilerin ders başarıları düşmektedir. Öğrencinin sahip olduğu kültürel bilgiyi artırması ve eksik olduğu konuları giderme yoluna gitmesi nitelikli bir eğitim ile mümkün olabilmektedir. Nitelikli eğitimi alabilmesinin yolu ise kendini iyi yetiştirmiş, kültürel sermaye birikimi yönüyle zengin olan öğretmenlerin varlığıyla mümkündür (Avcı, 2014). Dolayısıyla öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliliklerinin tespit edilmesi önemlidir. Putnam (2000), kültürel sermayenin güçlü olmasıyla eğitimdeki verimliliğin artacağını, eğitimin nitelikli hale gelmesiyle de toplumda sosyal sermayenin güçleneceğini belirtmiştir.

Öğretmenin yeterli düzeyde kültürel sermayeye sahip olmasının yanı sıra toplumda üstlendiği rolün de farkında olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle üzerine düşen sosyal sorumluluğun bilincinde olması önemlidir. En basit tanımıyla sosyal sorumluluk kavramını, içinde bulunulan

toplumu geliştirme olarak açıklamak mümkündür (Aydemir, 1999). Birey, yaşadığı toplumun bir parçası olduğu için sorumluluğunun farkında olarak mevcut konumunu irdeleyerek toplumu ileriye götürme çabası içerisinde hareket etmeli, yaşanan problemlere çözüm odaklı yaklaşım sergilemelidir (Çelik, 2007). Ancak sosyal sorumluluk bilinci taşımak çoğu zaman yeterli olmamaktadır. Bu bilinçle topluma faydalı hizmetler sunabilmek, toplumun aksayan yanlarını onarmaya çalışmak ve birçok konuda öncü rol üstlenmek gerekir. Nitekim bu durum, sosyal sorumluluk sahibinin liderlik özelliğinin gereğidir (Astin ve Astin, 2000). Sosyal sorumluluk sahibi liderler, topluma karşı sorumluluklarla ilgili farkındalık yaratmak, duyarlılık düzeyi yüksek bireylerin yetişmesine öncülük etmek, ortak problemlerle ilgili çözümler ortaya koymak, topluma katkı sağlayacak projeler üretilip hayata geçirmek ve başka insanları da bu tür davranışlara yönlendirmek gibi görevler üstlenmektedirler. Geleneksel liderlik tanımlamasının dışında olan bu açıklama, Çağdaş Liderlik Kuramları arasında gösterilen sosyal sorumluluk temelli liderlikle ilgilidir (Wagner, 2006). Yaşanan çağın bilgi ve teknoloji çağı olması sebebiyle toplumun ihtiyaçları ve bu ihtiyaçları karşılama şekilleri de daha çağdaş yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Öğretmenlerin de topluma karşı görevlerinin yalnızca eğitim öğretim sürecini yönetmek değil yeniçağın gereklerine göre donanım ve birikime sahip bireyler olmaları ve bu birikimi hayata geçirecek bilinçle hareket etmeleri beklenmektedir. Dolayısıyla eğitimin en önemli aktörü durumunda olan öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliliği ile sosyal sorumluluk temelli liderlik beceri düzeylerinin incelenmesi önem taşımaktadır. Buradan hareketle araştırmanın ana problemi, öğretmenlerin kültürel sermayeleri ile sosyal sorumluluk temelli liderlik algıları arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyinin tespit edilmesidir.

Araştırmanın Amacı

Toplumun nitelikli bireylerden oluşmasında en etkili araç olarak bilinen eğitim, bireyleri birçok konuda donanımlı hale getirerek hem toplum yapısını şekillendirmekte hem de bireyler arasındaki sosyo-ekonomik eşitsizliği gidermeye çalışmaktadır. Toplumun oluşturan bireylerin her biri eşit şartlara sahip değildir. Sosyo-ekonomik yönden zayıf ailelerin çocuklarının eğitim hayatları boyunca geride kalma, gelişim gösterememe sorunları yaşadıklarını belirten Bourdieu ve Passeron (2014), örnek olarak eğitim kademelerindeki öğrencilerin yaş ortalamalarının eşit olmadığına dikkat çekmektedirler. Bu durumu tedrisi ölüm olarak ifade eden Bourdieu ve Passeron (2014), konunun yalnızca ekonomiyle ilgili olmadığı üzerinde durmuşlardır. Eşitsizliklerin nedeninin ekonomik ya da sosyal kökenli olup olmamasının önemli olmadığı, öğretmenlerin eğitim verme şekillerinin bu eşitsizliği gidereceği belirtilmektedir (Andersen ve Jaeger, 2015). Yaşam geçmişleri aynı olmayan öğrencilerin eğitim ortamlarındaki eşitsizlikleri dengelemeleri ve kültürel birikimlerini eğitsel faaliyetlerde kullanmaları, kültür sermayesi yüksek öğretmenlerce sağlanabilecek bir kazanımdır. Gordon (2010), öğretmenlerin öğrenciler üzerinde en etkili kişiler olduklarını ifade ederek öğrencinin gelişmesi ya da zarar görmesinde de en büyük payın öğretmene ait olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin alacağı eğitim onların ileriki dönemlerde toplumda oynayacağı rol olarak dışa vuracaktır (Russell, 2014). Bundan dolayıdır öğrencilerin gelişimlerinin olumlu yönde seyretmesi için öğretmenlerin yalnızca öğretim programı odaklı ilerlememeleri öğrencilerin çok yönlü gelişimini sağlayacak etkinlikler yapmaları gerekmektedir. Özellikle aileleri sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yönden düşük olan öğrencilerin gelişim gösterecekleri tek alan eğitim ortamlarıdır. Dolayısıyla pratikte yer bulması istenilenlerin gerçekleşmesi için öğretmenlerin kültürel sermayelerinin yeterli düzeyde olması ve bu birikimi öğrencilere aktaracak sosyal duyarlılığa sahip olmaları önem taşımaktadır. Sorumluluk davranışı, topluma faydalı işler yapılabilmesi için bireylerin motivasyonunu sağlayan,

problemlere yönelik ortak çaba gösterilmesi ve zor zamanlarda bu çabanın devam ettirilmesi bireylerdeki fiziksel ve psikolojik enerjiyle ilgilidir (Astin ve Astin, 2000). Sosyal sorumluluğunun farkında olan bireylerin diğerlerine karşı sorumluluk hissine sahip olması ve bütün olarak daha iyi bir toplum için faaliyette bulunmaları gerekmektedir (Wagner, 2009). Sosyal sorumluluk, sosyal değişim modeli olarak belirtilir ve bireylere toplumsal yardımlaşma ve dayanışma, sorumluluk alma, farklı bireylerle bir araya gelerek iş yapabilme gibi olumlu kişilik özelliklerinin bu model le kazandırıldığı vurgulanır. Olumlu bir sosyal değişimin gerçekleşmesinin değişimin önemini bilen sosyal sorumluluk temelli liderler tarafından mümkün olacağı ifade edilmektedir (Gleason, 2012). Bu bağlamda topluma yön veren eğitim faaliyetlerinin etkili bir şekilde sürdürülmesinde başrol üstlenen öğretmenlerin kültürel sermaye yeterlilikleri ve sosyal sorumluluk temelli liderlik becerilerinin belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin ortaya konması gerekmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bu araştırmanın temel amacı; öğretmenlerin kültürel sermaye yeterlilikleriyle sosyal sorumluluk temelli liderlik becerileri arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. İlgili amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

1. Öğretmenlerin kültürel sermaye yeterlilikleri hangi düzeydedir?
2. Öğretmenlerin sosyal sorumluluk temelli liderlik algıları hangi düzeydedir?
3. Öğretmenlerin kültürel sermaye yeterlilikleri ile sosyal sorumluluk temelli liderlik algıları cinsiyet, yaş, eğitim durumu, kuşak ve kıdem değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmenlerin kültürel sermayeleri ile sosyal sorumluluk temelli liderlik algıları arasındaki ilişkinin yönü ve gücü nasıldır?
5. Öğretmenlerin kültürel sermayeye ilişkin algıları sosyal sorumluluk temelli liderlik algılarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Araştırmanın önemi

Nitelikli bir toplum yapısı oluşabilmesi için bireylerin nitelikli olmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bireylerin ideal seviyede yetişebilmesi ve istenilen niteliğe sahip olması da nitelikli öğretmenler tarafından sağlanabilmektedir. Öğretmenin nitelikli sayılabilmesi için eğitime etki eden tüm faktörler yönüyle istenilen donanımda olması beklenir. Nitekim öğretmenlik çok yönlü bir meslek grubudur ve genel kültür, genel yetenek, kişiler arası iletişim, etkili iletişim becerileri gibi özellikler gerektirir. Bu özelliklerin elde edilmesi kültürel sermaye ile sağlanabilir. Öğretmenlerin kültür sermayelerinin iyi bir düzeyde olması, öğretim programı içerisinde verilecek etkinliğin zenginleştirilmesi ve sunuş biçimi açısından önemlidir. Yapılan bir çalışmada da öğretmenin nitelikli sayılabilmesi için alan bilgisinden sonra öğretmenin genel kültürünün yeterli olması gerektiği sonucu tespit edilmiştir (Taşkaya, 2012). Kültürel sermayenin işlevsellik kazanmasında önemli bir etkiye sahip olan sorumluluk duygusunun oluşması, toplumda sosyal sorumluluğa sahip bireylerin yetişmesiyle ilgilidir. Sosyal sorumluluk algısı yüksek bireylerin yetişmesi için bu eğitimi sağlayacak olan öğretmenlerin de sosyal sorumluluk algılarının yüksek olması ve bu davranışa dönüşmesi gerekmektedir. Bu da ancak sosyal sorumluluk temelli liderlikle sağlanabilmektedir. Toplumsal açıdan bakıldığında bireylerin çok yönlü yetiştirilmesinde eğitimin oldukça büyük bir paya sahip olduğu açıktır. Eğitimi aktaran konumundaki öğretmenlerin donanım olarak kültürel sermayesi yüksek sosyal sorumluluk temelli liderlik becerileri istendik seviyede olması, nitelikli bir toplumun ön şartı olarak ifade edilebilir. Toplum için bu kadar önemli olan iki konu üzerinde yeterli sayıda araştırmanın yapılmadığı dikkat çekmektedir. Yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde eğitimle kültürel sermaye arasındaki ilişkinin sınırlı sayıda çalışmada incelendiği belirlenmiştir. Avcı, 2015; Tösten, Avcı ve Şahin, 2017; Güleç,

(2019); Akbulut, (2019); Bucak, (2019), çalışmalarında kültürel sermaye konusunu incelemiştir. Dolayısıyla araştırmada değişken olarak kullanılan öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliliğinin tespit edilmesinin alana önemli bir katkı sağlayacağı ön görülmektedir. Araştırmada ele alınan sosyal sorumluluk temelli liderlik konusuna da ilgili literatürde yeterli sayıda örneğine rastlanmamıştır. Sosyal sorumluluk konusu daha çok işletme alanında incelenmiş ve kurumsal sosyal sorumluluk alanına yönelik araştırmalar yapılmıştır (Alnaçık ve ark., 2011; Onay, 2003; Wilcox, 2006). Öğretmenlerin sosyal sorumluluk temelli liderlik becerilerinin incelendiği çalışmalar yok denecek kadar sınırlı sayıdadır. Dolayısıyla yapılan çalışma, öğretmenlerin sosyal sorumluluk temelli liderlik becerilerinin belirlenmesi açısından alana önemli bir katkı sağlayacaktır. Ayrıca araştırma öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliliği ile sosyal sorumluluk temelli liderlik becerilerinin incelenmesi ve arasındaki ilişkinin belirlenmesi yönüyle alanda tek örnek çalışma olması açısından önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Öğretmenlerin kültürel sermayeleri ile sosyal sorumluluk temelli liderlik becerileri arasındaki ilişkinin ortaya konulmasının amaçlandığı bu araştırmada en uygun araştırma yaklaşımının nicel araştırma yaklaşımı olduğuna karar verilerek, araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel model kullanılarak yapılandırılmıştır. İlişkisel model, iki veya daha çok değişken arasındaki değişimin varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan nicel araştırma modelidir (Neuman, 2006).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında Siirt ili merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kamu okullarında görev yapan 2326 öğretmen oluşturmaktadır. İlgili evreni temsil etmek için küme örnekleme yöntemine başvurulmuş her okul bir örneklem birimi kabul edilmiştir. Söz konusu kümeler tesadüfi olarak seçilerek örnekleme alınmış ve gidilen okullardan toplamda 368 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın evren ile örneklem okul sayıları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 1. Araştırmanın evren-örneklem okul sayıları

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Kültürel Sermaye Ölçeği", "Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Ölçeği (SSTLÖ)" kullanılmıştır. Aşağıda veri toplama araçları ile ilgili bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Örneklem grubuna ait demografik verilerin belirlenmesi için öğretmenlere kişisel bilgi formu verilerek ilgili alanları cevaplamaları istenmiştir. Kişisel bilgi formunda öğretmenlerin cevaplamaları istenilen kişisel bilgiler; cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş grubu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kıdem, okul öncesi eğitim alma durumu ve yükseköğretim öncesi yaşamlarını daha çok geçirdikleri yer olarak belirtilmiştir.

Kültürel Sermaye Ölçeği: Araştırmada öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliliklerini belirlemek amacıyla Avcı ve Yaşar (2014) tarafından geliştirilen; 30 maddeden oluşan “Kültürel Sermaye Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin güvenirliği, Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısının ve madde toplam korelasyonlarının hesaplanması ile test edilmiştir. Ayrıca güvenirlik analizinde madde toplam korelasyonları .45’in altında çıkan maddeler ölçekten çıkarılarak geçerlik ve güvenirlik analizleri tekrarlanmıştır. 51 maddeden oluşan ölçek son yapılan geçerlik ve güvenirlik testlerinden sonra 30 maddeye düşürülmüştür. 30 maddelik “Kültürel Sermaye Ölçeğinin” alt boyutları şu şekildedir (Avcı ve Yaşar,2014);

Entelektüel Birikim Boyutu: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13

Katılım Boyutu: 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20

Kültürel Bilin: 21, 22, 23, 24, 25

Kültürel Potansiyel: 26, 27, 28, 29, 30

Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Ölçeği (SSTLÖ): Araştırmada öğretmenlerin sosyal sorumluluk temelli liderlik algılarının belirlenmesi için Tracy (1998) tarafından geliştirilen ve Külekçi (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan “Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Ölçeği” (SSTLÖ) kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan SRLS, liderlik gelişimi için Sosyal Değişim Modeli ile ilişkili değerleri tespit etmek ve üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk sahibi bir liderlik sürecine katılımını belirlemek amacıyla bir araç olarak geliştirilmiştir Sosyal sorumluluk temelli liderlik ölçeğiyle ölçülmek istenen alt boyutlar ve ölçekteki madde karşılıkları aşağıdaki gibidir (Külekçi,2015):

Kendini Bilme: 3, 5, 6, 14, 18, 29, 35, 51.

Uyum: 9, 22, 27, 45, 55, 56, 60.

Sorumluluk: 19, 20, 23, 44, 46, 47.

İşbirliği: 7, 24, 25, 36, 42, 49, 52, 57.

Ortak Amaç: 10, 11, 15, 26, 30, 31, 50, 53, 59.

Medeni Tartışma: 1, 2, 4, 12, 17, 54.

Vatandaşlık: 28, 32, 34, 38, 40, 41, 48, 58.

Değişim: 8, 13, 16, 21, 33, 37, 39, 43.

Tablo 1. Ölçeklere Ait Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçekler	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik	,786	60
Kültürel Sermaye	,884	30

Ölçeklerin iç tutarlılık seviyelerinin tespit edilmesi için Cronbach’s Alpha güvenirlik kat sayısı hesaplanmıştır. Tablo 1. incelendiğinde, çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenirliklerinin yeterli düzeyde olduğu görülebilmektedir (Cronbach’s Alpha \geq 0,70).

Verilerin Analizi

Veri toplama aracı olarak belirlenen ölçekler, Siirt Milli Eğitim Müdürlüğü izniyle il merkezinde bulunan eğitim kademelerinde görevli öğretmenlere uygulanmıştır. Öğretmenlere ölçeklerin nasıl

doldurulması gerektiği konusunda açıklamalar yapılmış ve gönüllülük esası olduğu belirtilmiştir. Okullara dağıtılan 435 ölçekten 413'ü cevaplanmıştır. Cevaplanan anketlerden analiz edilmeye uygun olan formlar tespit edildiğinde sayının 368 olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamında toplanan 368 veri SPSS 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Örneklem grubunun demografik özelliklerine ait dağılımların oranlarını belirlemek amacıyla frekans ve yüzde analizi yapılmıştır. Ayrıca verilerde betimsel analiz uygulanarak ortalama ve standart sapma hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklere güvenirlik düzeylerini belirlemek için Cronbach's Alpha iç tutarlılık analizi yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde pearson korelasyon analizi yapılmış buna ek olarak bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini incelemek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında araştırma kapsamında elde edilen verilere ait bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmenlerin Kültürel Sermaye Yeterlik Düzeyine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin kültürel sermaye ölçeğine ilişkin verdikleri cevapların dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Kültürel Sermaye Ölçeğine Ait Betimsel Bulgular

Boyutlar	n	\bar{X}	s.s
Entelektüel Birikim	368	3,88	,47
Katılım	368	3,66	,69
Kültürel Bilinç	368	3,97	,51
Kültürel Potansiyel	368	4,05	,44
Genel Kültürel Sermaye	368	3,87	,42

Öğretmenlerin kültürel sermaye düzeyleri incelendiğinde, entelektüel birikim düzeylerinin yüksek seviyede ($\bar{X}= 3,77$), katılım düzeylerinin yüksek seviyede ($\bar{X}= 3,66$), kültürel bilinç düzeylerinin yüksek seviyede ($\bar{X}= 3,97$), kültürel potansiyel düzeylerinin yüksek seviyede ($\bar{X}= 4,05$) ve genel kültürel sermaye düzeylerinin yüksek seviyede ($\bar{X}= 3,87$) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Kültürel Sermaye Ölçeğine Ait Normal Dağılım Analizi Sonuçları

Kültürel Sermaye	Kolmogorv-Smirnov			Basıklık	Çarpıklık	\bar{X}	Med.
	İstatistik	sd	P				
Entelektüel Birikim	,123	368	,000	-,892	,723	3,88	4,00
Katılım	,167	368	,000	-1,239	1,276	3,66	3,85
Kültürel Bilinç	,187	368	,000	-,977	1,632	3,97	4,00
Kültürel Potansiyel	,175	368	,000	-,813	1,485	4,05	4,20
Genel Kültürel Sermaye	,181	368	,000	-1,215	1,589	3,87	4,00

Araştırma kapsamında elde edilen kültürel sermaye düzeylerine ait verilerin normallik testi sonucu Kolmogorov-Smirnova analizi sonucu verilerin dağılımının normal olmadığı ama diğer normallik varsayımları incelendiğinde çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 2 sınırları içerisinde olması ortalama ve medyanın yakın olması sonucu (Tabachnick ve Fidell, 2013) ayrıca örneklem hacminin yeterli sayıda olmasından dolayı verilerin dağılımının normal olduğu varsayımı ile parametrik analizler yapılmıştır.

Genel Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Ölçeğine Ait Betimsel Bulgular

Öğretmenlerin sosyal sorumluluk temelli liderlik ölçeğine ilişkin verdikleri cevapların dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Genel Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Ölçeğine Ait Betimsel Bulgular

Boyutlar	n	\bar{X}	s.s
Kendini Bilme	368	4,18	,28
Uyum	368	4,12	,32
Sorumluluk	368	4,18	,31
İşbirliği	368	4,12	,26
Ortak Amaç	368	4,09	,27
Medeni Tartışma	368	4,27	,32
Vatandaşlık	368	4,07	,28
Değişim	368	4,12	,27
Genel	368	4,14	,18

Öğretmenlerin genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeyleri incelendiğinde, kendini bilme ($\bar{X}= 4,18$), uyum ($\bar{X}= 4,12$), sorumluluk ($\bar{X}= 4,18$), iş birliği ($\bar{X}= 4,12$), ortak amaç ($\bar{X}= 4,09$), medeni tartışma ($\bar{X}= 4,27$), vatandaşlık ($\bar{X}= 4,07$), değişim ($\bar{X}= 4,12$), genel sosyal sorumluluk temelli liderlik ($\bar{X}= 4,14$) yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5. Genel Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Ait Normal Dağılım Analizi Sonuçları

Genel Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik	İstatistik	sd	P	Basıklık	Çarpıklık	\bar{X}	Med.
Kendini Bilme	,110	368	,000	,140	-,332	4,18	4,12
Uyum	,099	368	,000	-,285	,757	4,12	4,14
Sorumluluk	,125	368	,000	-,195	,562	4,18	4,16
İşbirliği	,126	368	,000	,046	,436	4,12	4,12
Ortak Amaç	,093	368	,000	-,070	,477	4,09	4,11
Medeni Tartışma	,122	368	,000	,002	-,413	4,27	4,33
Vatandaşlık	,107	368	,000	,174	,240	4,07	4,12
Değişim	,115	368	,000	,056	,939	4,12	4,12
Genel	,114	368	,000	,753	1,483	4,14	4,11

Genel sosyal sorumluluk temelli liderlik ölçeğine ait verilerin hangi dağılımdan geldiğini belirlemek için; aritmetik ortalama, mod, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş olup, aritmetik ortalama ve medyanın eşit ya da yakın olması, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 2 sınırları içinde bulunmasından verilerin dağılımın normallikten geldiği belirlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Cinsiyet Değişkenine Göre Öğretmenlerin Kültürel Sermaye ve Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Düzeylerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin cinsiyetlere göre kültürel sermaye ve sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinde anlamlı bir farkın olup olmadığına belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız t-testi sonuçları Tablo 6'da ifade edilmiştir

Tablo 6. Öğretmenleri Cinsiyetlerine Göre Kültürel Sermaye ve Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Düzeyleri T-testi Sonucu

Kültürel Sermaye	Cinsiyet	n	\bar{X}	s.s	t	sd	p																																																																																																																																																																
Entelektüel Birikim	Kadın	147	3,89	,48	,210	366	,834																																																																																																																																																																
	Erkek	221	3,87	,46				Katılım	Kadın	147	3,64	,73	-,469	366	,639	Erkek	221	3,67	,66	Kültürel Bilinç	Kadın	147	3,97	,54	,081	366	,935	Erkek	221	3,97	,49	Kültürel Potansiyel	Kadın	147	4,06	,47	,404	366	,687	Erkek	221	4,04	,42	Genel	Kadın	147	3,87	,44	,009	366	,993	Erkek	221	3,87	,40	SST Liderlik	Cinsiyet	n	\bar{X}	s.s	t	sd	p	Kendini Bilme	Kadın	147	4,19	,29	,986	366	,325	Erkek	221	4,16	,27	Uyum	Kadın	147	4,12	,31	-,029	366	,977	Erkek	221	4,12	,33	Sorumluluk	Kadın	147	4,19	,33	,414	366	,679	Erkek	221	4,17	,30	İşbirliği	Kadın	147	4,13	,27	,650	366	,516	Erkek	221	4,11	,26	Ortak Amaç	Kadın	147	4,12	,26	1,367	366	,173	Erkek	221	4,08	,28	Medeni Tartışma	Kadın	147	4,24	,32	-1,544	366	,123	Erkek	221	4,30	,32	Vatandaşlık	Kadın	147	4,07	,29	,147	366	,884	Erkek	221	4,06	,27	Değişim	Kadın	147	4,13	,30	,463	366	,643	Erkek	221	4,11	,25	Genel	Kadın	147	4,14	,18	,561	366	,575
Katılım	Kadın	147	3,64	,73	-,469	366	,639																																																																																																																																																																
	Erkek	221	3,67	,66				Kültürel Bilinç	Kadın	147	3,97	,54	,081	366	,935	Erkek	221	3,97	,49	Kültürel Potansiyel	Kadın	147	4,06	,47	,404	366	,687	Erkek	221	4,04	,42	Genel	Kadın	147	3,87	,44	,009	366	,993	Erkek	221	3,87	,40	SST Liderlik	Cinsiyet	n	\bar{X}	s.s	t	sd	p	Kendini Bilme	Kadın	147	4,19	,29	,986	366	,325	Erkek	221	4,16	,27	Uyum	Kadın	147	4,12	,31	-,029	366	,977	Erkek	221	4,12	,33	Sorumluluk	Kadın	147	4,19	,33	,414	366	,679	Erkek	221	4,17	,30	İşbirliği	Kadın	147	4,13	,27	,650	366	,516	Erkek	221	4,11	,26	Ortak Amaç	Kadın	147	4,12	,26	1,367	366	,173	Erkek	221	4,08	,28	Medeni Tartışma	Kadın	147	4,24	,32	-1,544	366	,123	Erkek	221	4,30	,32	Vatandaşlık	Kadın	147	4,07	,29	,147	366	,884	Erkek	221	4,06	,27	Değişim	Kadın	147	4,13	,30	,463	366	,643	Erkek	221	4,11	,25	Genel	Kadın	147	4,14	,18	,561	366	,575	Erkek	221	4,13	,17								
Kültürel Bilinç	Kadın	147	3,97	,54	,081	366	,935																																																																																																																																																																
	Erkek	221	3,97	,49				Kültürel Potansiyel	Kadın	147	4,06	,47	,404	366	,687	Erkek	221	4,04	,42	Genel	Kadın	147	3,87	,44	,009	366	,993	Erkek	221	3,87	,40	SST Liderlik	Cinsiyet	n	\bar{X}	s.s	t	sd	p	Kendini Bilme	Kadın	147	4,19	,29	,986	366	,325	Erkek	221	4,16	,27	Uyum	Kadın	147	4,12	,31	-,029	366	,977	Erkek	221	4,12	,33	Sorumluluk	Kadın	147	4,19	,33	,414	366	,679	Erkek	221	4,17	,30	İşbirliği	Kadın	147	4,13	,27	,650	366	,516	Erkek	221	4,11	,26	Ortak Amaç	Kadın	147	4,12	,26	1,367	366	,173	Erkek	221	4,08	,28	Medeni Tartışma	Kadın	147	4,24	,32	-1,544	366	,123	Erkek	221	4,30	,32	Vatandaşlık	Kadın	147	4,07	,29	,147	366	,884	Erkek	221	4,06	,27	Değişim	Kadın	147	4,13	,30	,463	366	,643	Erkek	221	4,11	,25	Genel	Kadın	147	4,14	,18	,561	366	,575	Erkek	221	4,13	,17																				
Kültürel Potansiyel	Kadın	147	4,06	,47	,404	366	,687																																																																																																																																																																
	Erkek	221	4,04	,42				Genel	Kadın	147	3,87	,44	,009	366	,993	Erkek	221	3,87	,40	SST Liderlik	Cinsiyet	n	\bar{X}	s.s	t	sd	p	Kendini Bilme	Kadın	147	4,19	,29	,986	366	,325	Erkek	221	4,16	,27	Uyum	Kadın	147	4,12	,31	-,029	366	,977	Erkek	221	4,12	,33	Sorumluluk	Kadın	147	4,19	,33	,414	366	,679	Erkek	221	4,17	,30	İşbirliği	Kadın	147	4,13	,27	,650	366	,516	Erkek	221	4,11	,26	Ortak Amaç	Kadın	147	4,12	,26	1,367	366	,173	Erkek	221	4,08	,28	Medeni Tartışma	Kadın	147	4,24	,32	-1,544	366	,123	Erkek	221	4,30	,32	Vatandaşlık	Kadın	147	4,07	,29	,147	366	,884	Erkek	221	4,06	,27	Değişim	Kadın	147	4,13	,30	,463	366	,643	Erkek	221	4,11	,25	Genel	Kadın	147	4,14	,18	,561	366	,575	Erkek	221	4,13	,17																																
Genel	Kadın	147	3,87	,44	,009	366	,993																																																																																																																																																																
	Erkek	221	3,87	,40				SST Liderlik	Cinsiyet	n	\bar{X}	s.s	t	sd	p	Kendini Bilme	Kadın	147	4,19	,29	,986	366	,325	Erkek	221	4,16	,27	Uyum	Kadın	147	4,12	,31	-,029	366	,977	Erkek	221	4,12	,33	Sorumluluk	Kadın	147	4,19	,33	,414	366	,679	Erkek	221	4,17	,30	İşbirliği	Kadın	147	4,13	,27	,650	366	,516	Erkek	221	4,11	,26	Ortak Amaç	Kadın	147	4,12	,26	1,367	366	,173	Erkek	221	4,08	,28	Medeni Tartışma	Kadın	147	4,24	,32	-1,544	366	,123	Erkek	221	4,30	,32	Vatandaşlık	Kadın	147	4,07	,29	,147	366	,884	Erkek	221	4,06	,27	Değişim	Kadın	147	4,13	,30	,463	366	,643	Erkek	221	4,11	,25	Genel	Kadın	147	4,14	,18	,561	366	,575	Erkek	221	4,13	,17																																												
SST Liderlik	Cinsiyet	n	\bar{X}	s.s	t	sd	p																																																																																																																																																																
Kendini Bilme	Kadın	147	4,19	,29	,986	366	,325																																																																																																																																																																
	Erkek	221	4,16	,27				Uyum	Kadın	147	4,12	,31	-,029	366	,977	Erkek	221	4,12	,33	Sorumluluk	Kadın	147	4,19	,33	,414	366	,679	Erkek	221	4,17	,30	İşbirliği	Kadın	147	4,13	,27	,650	366	,516	Erkek	221	4,11	,26	Ortak Amaç	Kadın	147	4,12	,26	1,367	366	,173	Erkek	221	4,08	,28	Medeni Tartışma	Kadın	147	4,24	,32	-1,544	366	,123	Erkek	221	4,30	,32	Vatandaşlık	Kadın	147	4,07	,29	,147	366	,884	Erkek	221	4,06	,27	Değişim	Kadın	147	4,13	,30	,463	366	,643	Erkek	221	4,11	,25	Genel	Kadın	147	4,14	,18	,561	366	,575	Erkek	221	4,13	,17																																																																
Uyum	Kadın	147	4,12	,31	-,029	366	,977																																																																																																																																																																
	Erkek	221	4,12	,33				Sorumluluk	Kadın	147	4,19	,33	,414	366	,679	Erkek	221	4,17	,30	İşbirliği	Kadın	147	4,13	,27	,650	366	,516	Erkek	221	4,11	,26	Ortak Amaç	Kadın	147	4,12	,26	1,367	366	,173	Erkek	221	4,08	,28	Medeni Tartışma	Kadın	147	4,24	,32	-1,544	366	,123	Erkek	221	4,30	,32	Vatandaşlık	Kadın	147	4,07	,29	,147	366	,884	Erkek	221	4,06	,27	Değişim	Kadın	147	4,13	,30	,463	366	,643	Erkek	221	4,11	,25	Genel	Kadın	147	4,14	,18	,561	366	,575	Erkek	221	4,13	,17																																																																												
Sorumluluk	Kadın	147	4,19	,33	,414	366	,679																																																																																																																																																																
	Erkek	221	4,17	,30				İşbirliği	Kadın	147	4,13	,27	,650	366	,516	Erkek	221	4,11	,26	Ortak Amaç	Kadın	147	4,12	,26	1,367	366	,173	Erkek	221	4,08	,28	Medeni Tartışma	Kadın	147	4,24	,32	-1,544	366	,123	Erkek	221	4,30	,32	Vatandaşlık	Kadın	147	4,07	,29	,147	366	,884	Erkek	221	4,06	,27	Değişim	Kadın	147	4,13	,30	,463	366	,643	Erkek	221	4,11	,25	Genel	Kadın	147	4,14	,18	,561	366	,575	Erkek	221	4,13	,17																																																																																								
İşbirliği	Kadın	147	4,13	,27	,650	366	,516																																																																																																																																																																
	Erkek	221	4,11	,26				Ortak Amaç	Kadın	147	4,12	,26	1,367	366	,173	Erkek	221	4,08	,28	Medeni Tartışma	Kadın	147	4,24	,32	-1,544	366	,123	Erkek	221	4,30	,32	Vatandaşlık	Kadın	147	4,07	,29	,147	366	,884	Erkek	221	4,06	,27	Değişim	Kadın	147	4,13	,30	,463	366	,643	Erkek	221	4,11	,25	Genel	Kadın	147	4,14	,18	,561	366	,575	Erkek	221	4,13	,17																																																																																																				
Ortak Amaç	Kadın	147	4,12	,26	1,367	366	,173																																																																																																																																																																
	Erkek	221	4,08	,28				Medeni Tartışma	Kadın	147	4,24	,32	-1,544	366	,123	Erkek	221	4,30	,32	Vatandaşlık	Kadın	147	4,07	,29	,147	366	,884	Erkek	221	4,06	,27	Değişim	Kadın	147	4,13	,30	,463	366	,643	Erkek	221	4,11	,25	Genel	Kadın	147	4,14	,18	,561	366	,575	Erkek	221	4,13	,17																																																																																																																
Medeni Tartışma	Kadın	147	4,24	,32	-1,544	366	,123																																																																																																																																																																
	Erkek	221	4,30	,32				Vatandaşlık	Kadın	147	4,07	,29	,147	366	,884	Erkek	221	4,06	,27	Değişim	Kadın	147	4,13	,30	,463	366	,643	Erkek	221	4,11	,25	Genel	Kadın	147	4,14	,18	,561	366	,575	Erkek	221	4,13	,17																																																																																																																												
Vatandaşlık	Kadın	147	4,07	,29	,147	366	,884																																																																																																																																																																
	Erkek	221	4,06	,27				Değişim	Kadın	147	4,13	,30	,463	366	,643	Erkek	221	4,11	,25	Genel	Kadın	147	4,14	,18	,561	366	,575	Erkek	221	4,13	,17																																																																																																																																								
Değişim	Kadın	147	4,13	,30	,463	366	,643																																																																																																																																																																
	Erkek	221	4,11	,25				Genel	Kadın	147	4,14	,18	,561	366	,575	Erkek	221	4,13	,17																																																																																																																																																				
Genel	Kadın	147	4,14	,18	,561	366	,575																																																																																																																																																																
	Erkek	221	4,13	,17																																																																																																																																																																			

*p<0.05, **p<0.01

Tablo 6 incelendiğinde, öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinin cinsiyet grupları arasında fark durumlarının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre, bireylerin kültürel sermaye düzeylerinin cinsiyet grupları arasında farklılığı istatistiksel olarak % 95 güven düzeyinde anlamlı bulunmamıştır (p>0,05). Ayrıca öğretmenlerin genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinin cinsiyet grupları arasında fark durumlarının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre de, bireylerin genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinin cinsiyet grupları arasında farklılığı istatistiksel olarak % 95 güven düzeyinde anlamlı bulunmamıştır (p>0,05).

Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Öğretmenlerin Kültürel Sermaye ve Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Düzeylerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin eğitim düzeyine göre kültürel sermaye ve sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinde anlamlı bir farkın olup olmadığına dair gerçekleştirilen bağımsız t-testi sonuçları Tablo 7'de ifade edilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine Göre Kültürel Sermaye ve Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Düzeyleri T-testi Sonucu

Kültürel Sermaye	Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	s.s	t	sd	p
Entelektüel Birikim	Lisans	315	3,85	,47	-2,389	366	,017*
	Lisansüstü	53	4,02	,42			
Katılım	Lisans	315	3,63	,71	-2,011	366	,045*
	Lisansüstü	53	3,84	,55			
Kültürel Bilinç	Lisans	315	3,95	,53	-1,875	366	,062
	Lisansüstü	53	4,09	,40			
Kültürel Potansiyel	Lisans	315	4,05	,45	,065	366	,948
	Lisansüstü	53	4,05	,35			
Genel	Lisans	315	3,85	,43	-2,309	366	,021*
	Lisansüstü	53	3,99	,32			
SST Liderlik							
Kendini Bilme	Lisans	315	4,18	,28	,229	366	,819
	Lisansüstü	53	4,17	,23			
Uyum	Lisans	315	4,13	,33	,786	366	,432
	Lisansüstü	53	4,09	,24			
Sorumluluk	Lisans	315	4,18	,31	-2,263	366	,792
	Lisansüstü	53	4,19	,30			
İşbirliği	Lisans	315	4,12	,27	1,298	366	,195
	Lisansüstü	53	4,07	,24			
Ortak Amaç	Lisans	315	4,09	,27	-,302	366	,763
	Lisansüstü	53	4,10	,26			
Medeni Tartışma	Lisans	315	4,28	,32	1,051	366	,294
	Lisansüstü	53	4,23	,30			
Vatandaşlık	Lisans	315	4,06	,29	-,378	366	,706
	Lisansüstü	53	4,08	,20			
Değişim	Lisans	315	4,12	,28	,586	366	,558
	Lisansüstü	53	4,10	,20			
Genel	Lisans	315	4,14	,19	,582	366	,561
	Lisansüstü	53	4,12	,10			

*p<0.05

Tablo 7'de görüleceği üzere, öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinin eğitim düzeyi grupları arasında fark durumlarının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre, bireylerin entelektüel birikim düzeylerinin eğitim düzeyi grupları arasında farklılığı istatistiksel olarak % 95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (t=-2,389; p<0,05). Lisans mezunu olanların ($\bar{X}= 3,85$)entelektüel birikim düzeyleri lisansüstü olanlara ($\bar{X}= 4,02$) daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Katılım düzeylerinin eğitim düzeyi grupları arasında farklılığı istatistiksel olarak % 95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (t=-2,011; p<0,05). Lisans mezunu olanların ($\bar{X}= 3,63$)katılım düzeyleri lisansüstü olanlara ($\bar{X}= 3,84$) daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Genel kültürel sermaye düzeylerinin eğitim düzeyi grupları arasında farklılığı istatistiksel olarak % 95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (t=-2,309; p<0,05). Lisans mezunu olanların ($\bar{X}= 3,85$)genel kültürel sermaye düzeyleri lisansüstü olanlara ($\bar{X}= 3,99$) daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Ayrıca

öğretmenlerin genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinin eğitim düzeyi grupları arasında fark durumlarının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre, bireylerin genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinin eğitim düzeyi grupları arasında farklılığı istatistiksel olarak % 95 güven düzeyinde anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Kuşak Değişkenine Göre Öğretmenlerin Kültürel Sermaye ve Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Düzeylerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin kuşak değişkenine göre kültürel sermaye ve sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinde anlamlı bir farkın olup olmadığına dair gerçekleştirilen bağımsız t-testi sonuçları Tablo 8’de ifade edilmiştir.

Tablo 8 Öğretmenlerin Kuşak Değişkenine Göre Kültürel Sermaye ve Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Düzeyleri T-testi Sonucu.

Kültürel Sermaye	Kuşak	n	\bar{X}	s.s	t	sd	p																																																																																																																																																																
Entelektüel Birikim	X Kuşağı	62	3,70	,53	-3,344	366	,001**																																																																																																																																																																
	Y Kuşağı	306	3,92	,45				Katılım	X Kuşağı	62	3,40	,82	-3,317	366	,001**	Y Kuşağı	306	3,71	,65	Kültürel Bilinç	X Kuşağı	62	3,88	,59	-1,482	366	,139	Y Kuşağı	306	3,99	,49	Kültürel Potansiyel	X Kuşağı	62	3,92	,51	-2,489	366	,013*	Y Kuşağı	306	4,08	,42	Genel	X Kuşağı	62	3,70	,47	-3,664	366	,000**	Y Kuşağı	306	3,91	,39	SST Liderlik								Kendini Bilme	X Kuşağı	62	4,16	,27	-,399	366	,690	Y Kuşağı	306	4,18	,28	Uyum	X Kuşağı	62	4,14	,32	,421	366	,674	Y Kuşağı	306	4,12	,32	Sorumluluk	X Kuşağı	62	4,15	,33	-,773	366	,440	Y Kuşağı	306	4,19	,31	İşbirliği	X Kuşağı	62	4,17	,28	1,835	366	,067	Y Kuşağı	306	4,11	,26	Ortak Amaç	X Kuşağı	62	4,14	,29	1,581	366	,115	Y Kuşağı	306	4,08	,26	Medeni Tartışma	X Kuşağı	62	4,34	,33	1,672	366	,095	Y Kuşağı	306	4,26	,31	Vatandaşlık	X Kuşağı	62	4,10	,31	1,025	366	,306	Y Kuşağı	306	4,06	,27	Değişim	X Kuşağı	62	4,11	,27	-,220	366	,826	Y Kuşağı	306	4,12	,27	Genel	X Kuşağı	62	4,16	,20	1,060	366	,290
Katılım	X Kuşağı	62	3,40	,82	-3,317	366	,001**																																																																																																																																																																
	Y Kuşağı	306	3,71	,65				Kültürel Bilinç	X Kuşağı	62	3,88	,59	-1,482	366	,139	Y Kuşağı	306	3,99	,49	Kültürel Potansiyel	X Kuşağı	62	3,92	,51	-2,489	366	,013*	Y Kuşağı	306	4,08	,42	Genel	X Kuşağı	62	3,70	,47	-3,664	366	,000**	Y Kuşağı	306	3,91	,39	SST Liderlik								Kendini Bilme	X Kuşağı	62	4,16	,27	-,399	366	,690	Y Kuşağı	306	4,18	,28	Uyum	X Kuşağı	62	4,14	,32	,421	366	,674	Y Kuşağı	306	4,12	,32	Sorumluluk	X Kuşağı	62	4,15	,33	-,773	366	,440	Y Kuşağı	306	4,19	,31	İşbirliği	X Kuşağı	62	4,17	,28	1,835	366	,067	Y Kuşağı	306	4,11	,26	Ortak Amaç	X Kuşağı	62	4,14	,29	1,581	366	,115	Y Kuşağı	306	4,08	,26	Medeni Tartışma	X Kuşağı	62	4,34	,33	1,672	366	,095	Y Kuşağı	306	4,26	,31	Vatandaşlık	X Kuşağı	62	4,10	,31	1,025	366	,306	Y Kuşağı	306	4,06	,27	Değişim	X Kuşağı	62	4,11	,27	-,220	366	,826	Y Kuşağı	306	4,12	,27	Genel	X Kuşağı	62	4,16	,20	1,060	366	,290	Y Kuşağı	306	4,13	,17								
Kültürel Bilinç	X Kuşağı	62	3,88	,59	-1,482	366	,139																																																																																																																																																																
	Y Kuşağı	306	3,99	,49				Kültürel Potansiyel	X Kuşağı	62	3,92	,51	-2,489	366	,013*	Y Kuşağı	306	4,08	,42	Genel	X Kuşağı	62	3,70	,47	-3,664	366	,000**	Y Kuşağı	306	3,91	,39	SST Liderlik								Kendini Bilme	X Kuşağı	62	4,16	,27	-,399	366	,690	Y Kuşağı	306	4,18	,28	Uyum	X Kuşağı	62	4,14	,32	,421	366	,674	Y Kuşağı	306	4,12	,32	Sorumluluk	X Kuşağı	62	4,15	,33	-,773	366	,440	Y Kuşağı	306	4,19	,31	İşbirliği	X Kuşağı	62	4,17	,28	1,835	366	,067	Y Kuşağı	306	4,11	,26	Ortak Amaç	X Kuşağı	62	4,14	,29	1,581	366	,115	Y Kuşağı	306	4,08	,26	Medeni Tartışma	X Kuşağı	62	4,34	,33	1,672	366	,095	Y Kuşağı	306	4,26	,31	Vatandaşlık	X Kuşağı	62	4,10	,31	1,025	366	,306	Y Kuşağı	306	4,06	,27	Değişim	X Kuşağı	62	4,11	,27	-,220	366	,826	Y Kuşağı	306	4,12	,27	Genel	X Kuşağı	62	4,16	,20	1,060	366	,290	Y Kuşağı	306	4,13	,17																				
Kültürel Potansiyel	X Kuşağı	62	3,92	,51	-2,489	366	,013*																																																																																																																																																																
	Y Kuşağı	306	4,08	,42				Genel	X Kuşağı	62	3,70	,47	-3,664	366	,000**	Y Kuşağı	306	3,91	,39	SST Liderlik								Kendini Bilme	X Kuşağı	62	4,16	,27	-,399	366	,690	Y Kuşağı	306	4,18	,28	Uyum	X Kuşağı	62	4,14	,32	,421	366	,674	Y Kuşağı	306	4,12	,32	Sorumluluk	X Kuşağı	62	4,15	,33	-,773	366	,440	Y Kuşağı	306	4,19	,31	İşbirliği	X Kuşağı	62	4,17	,28	1,835	366	,067	Y Kuşağı	306	4,11	,26	Ortak Amaç	X Kuşağı	62	4,14	,29	1,581	366	,115	Y Kuşağı	306	4,08	,26	Medeni Tartışma	X Kuşağı	62	4,34	,33	1,672	366	,095	Y Kuşağı	306	4,26	,31	Vatandaşlık	X Kuşağı	62	4,10	,31	1,025	366	,306	Y Kuşağı	306	4,06	,27	Değişim	X Kuşağı	62	4,11	,27	-,220	366	,826	Y Kuşağı	306	4,12	,27	Genel	X Kuşağı	62	4,16	,20	1,060	366	,290	Y Kuşağı	306	4,13	,17																																
Genel	X Kuşağı	62	3,70	,47	-3,664	366	,000**																																																																																																																																																																
	Y Kuşağı	306	3,91	,39				SST Liderlik								Kendini Bilme	X Kuşağı	62	4,16	,27	-,399	366	,690	Y Kuşağı	306	4,18	,28	Uyum	X Kuşağı	62	4,14	,32	,421	366	,674	Y Kuşağı	306	4,12	,32	Sorumluluk	X Kuşağı	62	4,15	,33	-,773	366	,440	Y Kuşağı	306	4,19	,31	İşbirliği	X Kuşağı	62	4,17	,28	1,835	366	,067	Y Kuşağı	306	4,11	,26	Ortak Amaç	X Kuşağı	62	4,14	,29	1,581	366	,115	Y Kuşağı	306	4,08	,26	Medeni Tartışma	X Kuşağı	62	4,34	,33	1,672	366	,095	Y Kuşağı	306	4,26	,31	Vatandaşlık	X Kuşağı	62	4,10	,31	1,025	366	,306	Y Kuşağı	306	4,06	,27	Değişim	X Kuşağı	62	4,11	,27	-,220	366	,826	Y Kuşağı	306	4,12	,27	Genel	X Kuşağı	62	4,16	,20	1,060	366	,290	Y Kuşağı	306	4,13	,17																																												
SST Liderlik																																																																																																																																																																							
Kendini Bilme	X Kuşağı	62	4,16	,27	-,399	366	,690																																																																																																																																																																
	Y Kuşağı	306	4,18	,28				Uyum	X Kuşağı	62	4,14	,32	,421	366	,674	Y Kuşağı	306	4,12	,32	Sorumluluk	X Kuşağı	62	4,15	,33	-,773	366	,440	Y Kuşağı	306	4,19	,31	İşbirliği	X Kuşağı	62	4,17	,28	1,835	366	,067	Y Kuşağı	306	4,11	,26	Ortak Amaç	X Kuşağı	62	4,14	,29	1,581	366	,115	Y Kuşağı	306	4,08	,26	Medeni Tartışma	X Kuşağı	62	4,34	,33	1,672	366	,095	Y Kuşağı	306	4,26	,31	Vatandaşlık	X Kuşağı	62	4,10	,31	1,025	366	,306	Y Kuşağı	306	4,06	,27	Değişim	X Kuşağı	62	4,11	,27	-,220	366	,826	Y Kuşağı	306	4,12	,27	Genel	X Kuşağı	62	4,16	,20	1,060	366	,290	Y Kuşağı	306	4,13	,17																																																																
Uyum	X Kuşağı	62	4,14	,32	,421	366	,674																																																																																																																																																																
	Y Kuşağı	306	4,12	,32				Sorumluluk	X Kuşağı	62	4,15	,33	-,773	366	,440	Y Kuşağı	306	4,19	,31	İşbirliği	X Kuşağı	62	4,17	,28	1,835	366	,067	Y Kuşağı	306	4,11	,26	Ortak Amaç	X Kuşağı	62	4,14	,29	1,581	366	,115	Y Kuşağı	306	4,08	,26	Medeni Tartışma	X Kuşağı	62	4,34	,33	1,672	366	,095	Y Kuşağı	306	4,26	,31	Vatandaşlık	X Kuşağı	62	4,10	,31	1,025	366	,306	Y Kuşağı	306	4,06	,27	Değişim	X Kuşağı	62	4,11	,27	-,220	366	,826	Y Kuşağı	306	4,12	,27	Genel	X Kuşağı	62	4,16	,20	1,060	366	,290	Y Kuşağı	306	4,13	,17																																																																												
Sorumluluk	X Kuşağı	62	4,15	,33	-,773	366	,440																																																																																																																																																																
	Y Kuşağı	306	4,19	,31				İşbirliği	X Kuşağı	62	4,17	,28	1,835	366	,067	Y Kuşağı	306	4,11	,26	Ortak Amaç	X Kuşağı	62	4,14	,29	1,581	366	,115	Y Kuşağı	306	4,08	,26	Medeni Tartışma	X Kuşağı	62	4,34	,33	1,672	366	,095	Y Kuşağı	306	4,26	,31	Vatandaşlık	X Kuşağı	62	4,10	,31	1,025	366	,306	Y Kuşağı	306	4,06	,27	Değişim	X Kuşağı	62	4,11	,27	-,220	366	,826	Y Kuşağı	306	4,12	,27	Genel	X Kuşağı	62	4,16	,20	1,060	366	,290	Y Kuşağı	306	4,13	,17																																																																																								
İşbirliği	X Kuşağı	62	4,17	,28	1,835	366	,067																																																																																																																																																																
	Y Kuşağı	306	4,11	,26				Ortak Amaç	X Kuşağı	62	4,14	,29	1,581	366	,115	Y Kuşağı	306	4,08	,26	Medeni Tartışma	X Kuşağı	62	4,34	,33	1,672	366	,095	Y Kuşağı	306	4,26	,31	Vatandaşlık	X Kuşağı	62	4,10	,31	1,025	366	,306	Y Kuşağı	306	4,06	,27	Değişim	X Kuşağı	62	4,11	,27	-,220	366	,826	Y Kuşağı	306	4,12	,27	Genel	X Kuşağı	62	4,16	,20	1,060	366	,290	Y Kuşağı	306	4,13	,17																																																																																																				
Ortak Amaç	X Kuşağı	62	4,14	,29	1,581	366	,115																																																																																																																																																																
	Y Kuşağı	306	4,08	,26				Medeni Tartışma	X Kuşağı	62	4,34	,33	1,672	366	,095	Y Kuşağı	306	4,26	,31	Vatandaşlık	X Kuşağı	62	4,10	,31	1,025	366	,306	Y Kuşağı	306	4,06	,27	Değişim	X Kuşağı	62	4,11	,27	-,220	366	,826	Y Kuşağı	306	4,12	,27	Genel	X Kuşağı	62	4,16	,20	1,060	366	,290	Y Kuşağı	306	4,13	,17																																																																																																																
Medeni Tartışma	X Kuşağı	62	4,34	,33	1,672	366	,095																																																																																																																																																																
	Y Kuşağı	306	4,26	,31				Vatandaşlık	X Kuşağı	62	4,10	,31	1,025	366	,306	Y Kuşağı	306	4,06	,27	Değişim	X Kuşağı	62	4,11	,27	-,220	366	,826	Y Kuşağı	306	4,12	,27	Genel	X Kuşağı	62	4,16	,20	1,060	366	,290	Y Kuşağı	306	4,13	,17																																																																																																																												
Vatandaşlık	X Kuşağı	62	4,10	,31	1,025	366	,306																																																																																																																																																																
	Y Kuşağı	306	4,06	,27				Değişim	X Kuşağı	62	4,11	,27	-,220	366	,826	Y Kuşağı	306	4,12	,27	Genel	X Kuşağı	62	4,16	,20	1,060	366	,290	Y Kuşağı	306	4,13	,17																																																																																																																																								
Değişim	X Kuşağı	62	4,11	,27	-,220	366	,826																																																																																																																																																																
	Y Kuşağı	306	4,12	,27				Genel	X Kuşağı	62	4,16	,20	1,060	366	,290	Y Kuşağı	306	4,13	,17																																																																																																																																																				
Genel	X Kuşağı	62	4,16	,20	1,060	366	,290																																																																																																																																																																
	Y Kuşağı	306	4,13	,17																																																																																																																																																																			

* $p<0,05$, ** $p<0,01$

Tablo 8’de görüleceği üzere, öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinin kuşak grupları arasında fark durumlarının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre, bireylerin entelektüel birikim

düzeylerinin eğitim düzeyi grupları arasında farklılığı istatistiksel olarak % 95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($t=-3,344$; $p<0,05$). X kuşağı olanların ($\bar{X}= 3,70$)entelektüel birikim düzeyleri Y kuşağı olanlara ($\bar{X}= 3,92$) daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Katılım düzeylerinin kuşak grupları arasında farklılığı istatistiksel olarak % 95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($t=-3,317$; $p<0,05$). X kuşağı olanların ($\bar{X}= 3,40$)katılım düzeyleri Y kuşağı olanlara ($\bar{X}= 3,71$) daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Kültürel potansiyel düzeylerinin kuşak grupları arasında farklılığı istatistiksel olarak % 95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($t=-2,489$; $p<0,05$). X kuşağı olanların ($\bar{X}= 3,92$)kültürel potansiyel düzeyleri Y kuşağı olanlara ($\bar{X}= 4,08$) daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Genel kültürel sermaye düzeylerinin kuşak grupları arasında farklılığı istatistiksel olarak % 95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($t=-3,664$; $p<0,05$).X kuşağı olanların ($\bar{X}= 3,70$)genel kültürel sermaye düzeyleri Y kuşağı olanlara ($\bar{X}= 3,91$) daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinin kuşak grupları arasında fark durumlarının belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre, bireylerin genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinin kuşak grupları arasında farklılığı istatistiksel olarak % 95 güven düzeyinde anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Branş Değişkenine göre Öğretmenlerin Kültürel Sermaye ve Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Düzeylerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin branş gruplarına göre kültürel sermaye ve sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinde anlamlı bir farkın olup olmadığına dair gerçekleştirilen ANOVA sonuçları Tablo 9'da ifade edilmiştir

Tablo 9. Öğretmenlerin Branş Gruplarına Göre Kültürel Sermaye ve Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Düzeyleri ANOVA Sonucu

Kültürel Sermaye	Branş	n	\bar{X}	s.s	Sd	F	p	Fark
Entelektüel Birikim	Okul öncesi	22	4,13	,44	2	31,348	,000**	(1-2)
	Sınıf Öğrt.	123	3,63	,53				(2-3)
	Branş Öğrt.	223	3,99	,36				
Katılım	Okul öncesi	22	3,89	,63	2	37,502	,000**	(1-2)
	Sınıf Öğrt.	123	3,26	,81				(2-3)
	Branş Öğrt.	223	3,86	,50				
Kültürel Bilinç	Okul öncesi	22	4,17	,49	2	10,856	,000**	(1-2)
	Sınıf Öğrt.	123	3,80	,65				(2-3)
	Branş Öğrt.	223	4,04	,39				
Kültürel Potansiyel	Okul öncesi	22	4,33	,53	2	7,182	,001**	(1-2)
	Sınıf Öğrt.	123	3,96	,53				(2-3)
	Branş Öğrt.	223	4,07	,36				
Genel	Okul öncesi	22	4,12	,43	2	39,115	,000**	(1-2)
	Sınıf Öğrt.	123	3,63	,50				(2-3)
	Branş Öğrt.	223	3,98	,28				
SST Liderlik								
Kendini Bilme	Okul öncesi	22	4,42	,33	2	9,377	,000**	(1-2)
	Sınıf Öğrt.	123	4,18	,29				(1-3)
	Branş Öğrt.	223	4,15	,26				
Uyum	Okul öncesi	22	4,46	,25	2	13,227	,000**	(1-2)
	Sınıf Öğrt.	123	4,11	,36				(1-3)
	Branş Öğrt.	223	4,09	,29				
Sorumluluk	Okul öncesi	22	4,46	,36	2	11,608	,000**	(1-2)

	Sınıf Öğrt.	123	4,12	,38				(1-3)
	Branş Öğrt.	223	4,19	,25				
İşbirliği	Okulöncesi	22	4,37	,32	2	10,814	,000**	(1-2)
	Sınıf Öğrt.	123	4,10	,28				(1-3)
	Branş Öğrt.	223	4,10	,24				
Ortak Amaç	Okulöncesi	22	4,36	,26	2	11,726	,000**	(1-2)
	Sınıf Öğrt.	123	4,09	,31				(1-3)
	Branş Öğrt.	223	4,07	,23				
Medeni Tartışma	Okulöncesi	22	4,48	,28	2	7,129	,001**	(1-3)
	Sınıf Öğrt.	123	4,31	,35				
	Branş Öğrt.	223	4,23	,29				
Vatandaşlık	Okulöncesi	22	4,44	,29	2	22,723	,000**	(1-2)
	Sınıf Öğrt.	123	4,04	,31				(1-3)
	Branş Öğrt.	223	4,04	,23				
Değişim	Okulöncesi	22	4,35	,28	2	9,657	,000**	(1-2)
	Sınıf Öğrt.	123	4,12	,31				(1-3)
	Branş Öğrt.	223	4,09	,23				
Genel	Okulöncesi	22	4,41	,20	2	31,502	,000**	(1-2)
	Sınıf Öğrt.	123	4,13	,21				(1-3)
	Branş Öğrt.	223	4,11	,12				

*p<0.05, **p<0.01; 1=okul öncesi, 2=sınıf öğretmeni, 3=branş öğretmeni

Tablo 9'dan da anlaşılacağı üzere, öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinin branş grupları arasında fark durumlarının belirlenmesi için yapılan tek yönlü ANOVA analizi sonuçlarına göre, entelektüel birikim alt boyut düzeyleri branş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (F=31,348; p<0,01). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlenmesi için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın sınıf öğretmeni ile okulöncesi ve branş öğretmeni grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. Sınıf Öğretmeni ($\bar{x}=3,63$) olanların entelektüel birikim düzeyleri okulöncesi ($\bar{x}=4,13$), branş ($\bar{x}=3,99$) olanlara göre daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Katılım alt boyut düzeyleri branş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (F=37,502; p<0,01). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlenmesi için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın sınıf öğretmeni ile okulöncesi ve branş öğretmeni grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. Sınıf Öğretmeni ($\bar{x}=3,26$) olanların katılım düzeyleri okulöncesi ($\bar{x}=3,89$), branş ($\bar{x}=3,86$) olanlara göre daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Kültürel bilinç alt boyut düzeyleri branş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (F=10,856; p<0,01). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlenmesi için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın sınıf öğretmeni ile okulöncesi ve branş öğretmeni grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. Sınıf Öğretmeni ($\bar{x}=3,80$) olanların kültürel bilinç düzeyleri okulöncesi ($\bar{x}=4,17$), branş ($\bar{x}=4,04$) olanlara göre daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Kültürel potansiyel alt boyut düzeyleri branş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (F=7,182; p<0,01). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlenmesi için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın sınıf öğretmeni ile okulöncesi

ve branş öğretmeni grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. Sınıf Öğretmeni ($\bar{x}=3,96$) olanların kültürel potansiyel düzeyleri okulöncesi ($\bar{x}=4,33$), branş ($\bar{x}=4,07$) olanlara göre daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Genel kültürel sermaye düzeyleri branş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($F=5,732$; $p<0,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın sınıf öğretmeni ile okulöncesi ve branş öğretmeni grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. Sınıf Öğretmeni ($\bar{x}=3,63$) olanların genel kültürel sermaye düzeyleri okulöncesi ($\bar{x}=4,12$), branş ($\bar{x}=3,98$) olanlara göre daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinin branş grupları arasında fark durumlarının belirlenmesi için yapılan tek yönlü ANOVA analizi sonuçlarına göre ise, kendini bilme alt boyut düzeyleri branş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($F=9,377$; $p<0,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın okulöncesi ile sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. Okulöncesi ($\bar{x}=4,42$) olanların kendini bilme düzeyleri sınıf öğretmeni ($\bar{x}=4,18$), branş ($\bar{x}=4,15$) olanlara göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Uyum alt boyut düzeyleri branş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($F=13,217$; $p<0,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın okulöncesi ile sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. Okulöncesi ($\bar{x}=4,46$) olanların uyum düzeyleri sınıf öğretmeni ($\bar{x}=4,11$), branş ($\bar{x}=4,09$) olanlara göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Sorumluluk alt boyut düzeyleri branş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($F=11,608$; $p<0,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın okulöncesi ile sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. Okulöncesi ($\bar{x}=4,46$) olanların sorumluluk düzeyleri sınıf öğretmeni ($\bar{x}=4,12$), branş ($\bar{x}=4,19$) olanlara göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. İş birliği alt boyut düzeyleri branş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($F=10,814$; $p<0,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın okulöncesi ile sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. Okulöncesi ($\bar{x}=4,37$) olanların iş birliği düzeyleri sınıf öğretmeni ($\bar{x}=4,10$), branş ($\bar{x}=4,10$) olanlara göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Ortak amaç alt boyut düzeyleri branş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($F=1,726$; $p<0,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın okulöncesi ile sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. Okulöncesi ($\bar{x}=4,36$) olanların ortak amaç düzeyleri sınıf öğretmeni ($\bar{x}=4,09$), branş ($\bar{x}=4,07$) olanlara göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Medeni tartışma alt boyut düzeyleri branş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($F=7,129$; $p<0,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın okulöncesi ile branş öğretmeni grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. Okulöncesi ($\bar{x}=4,48$) olanların medeni tartışma düzeyleri branş ($\bar{x}=4,23$) olanlara göre daha yüksek

seviyede olduğu belirlenmiştir. Vatandaşlık alt boyut düzeyleri branş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($F=22,723$; $p<0,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın okulöncesi ile sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. Okulöncesi ($\bar{x}=4,44$) olanların vatandaşlık düzeyleri sınıf öğretmeni ($\bar{x}=4,04$), branş ($\bar{x}=4,04$) olanlara göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Değişim alt boyut düzeyleri branş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($F=9,657$; $p<0,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın okulöncesi ile sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. Okulöncesi ($\bar{x}=4,35$) olanların değişim düzeyleri sınıf öğretmeni ($\bar{x}=4,12$), branş ($\bar{x}=4,09$) olanlara göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeyleri branş grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($F=31,502$; $p<0,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın okulöncesi ile sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. Okulöncesi ($\bar{x}=4,41$) olanların genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeyleri sınıf öğretmeni ($\bar{x}=4,13$), branş ($\bar{x}=4,11$) olanlara göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir.

Kıdem Değişkenine Göre Öğretmenlerin Kültürel Sermaye ve Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Düzeylerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin kıdem gruplarına göre kültürel sermaye ve sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinde anlamlı bir farkın olup olmadığına dair gerçekleştirilen ANOVA sonuçları Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Kıdem Gruplarına Göre Kültürel Sermaye ve Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Düzeyleri ANOVA Sonucu

Kültürel Sermaye	Kıdem	n	\bar{X}	s.s	Sd	F	p	Fark
Entelektüel Birikim	1-5 yıl	144	3,97	,39	3	9,720	,000**	(1-3)
	6-10 yıl	83	3,99	,42				(1-4)
	11-15 yıl	94	3,71	,54				(2-3)
	16+ yıl	47	3,72	,48				(2-4)
Katılım	1-5 yıl	144	3,79	,58	3	9,530	,000**	(1-3)
	6-10 yıl	83	3,83	,62				(1-4)
	11-15 yıl	94	3,43	,75				(2-3)
	16+ yıl	47	3,41	,80				(2-4)
Kültürel Bilinç	1-5 yıl	144	4,04	,44	3	2,293	,078	
	6-10 yıl	83	3,99	,50				
	11-15 yıl	94	3,88	,58				
	16+ yıl	47	3,91	,58				
Kültürel Potansiyel	1-5 yıl	144	4,09	,42	3	1,144	,331	
	6-10 yıl	83	4,08	,44				
	11-15 yıl	94	4,01	,46				
	16+ yıl	47	3,98	,47				
Genel	1-5 yıl	144	3,96	,33	3	10,250	,000**	(1-3)
	6-10 yıl	83	3,97	,41				(1-4)

	11-15 yıl	94	3,72	,46			(2-3)
	16+ yıl	47	3,72	,44			(2-4)
SST Liderlik							
Kendini Bilme	1-5 yıl	144	4,19	,26	3	,184	,908
	6-10 yıl	83	4,18	,30			
	11-15 yıl	94	4,17	,29			
	16+ yıl	47	4,15	,28			
Uyum	1-5 yıl	144	4,12	,30	3	,283	,838
	6-10 yıl	83	4,10	,34			
	11-15 yıl	94	4,14	,35			
	16+ yıl	47	4,13	,31			
Sorumluluk	1-5 yıl	144	4,21	,28	3	1,054	,369
	6-10 yıl	83	4,16	,31			
	11-15 yıl	94	4,18	,35			
İşbirliği	1-5 yıl	144	4,11	,25	3	,211	,889
	6-10 yıl	83	4,12	,26			
	11-15 yıl	94	4,12	,29			
	16+ yıl	47	4,14	,26			
Ortak Amaç	1-5 yıl	144	4,09	,23	3	2,061	,105
	6-10 yıl	83	4,04	,29			
	11-15 yıl	94	4,10	,31			
	16+ yıl	47	4,17	,26			
Medeni Tartışma	1-5 yıl	144	4,25	,30	3	,535	,658
	6-10 yıl	83	4,27	,31			
	11-15 yıl	94	4,29	,34			
	16+ yıl	47	4,31	,33			
Vatandaşlık	1-5 yıl	144	4,08	,26	3	,277	,842
	6-10 yıl	83	4,05	,27			
	11-15 yıl	94	4,06	,29			
	16+ yıl	47	4,05	,32			
Değişim	1-5 yıl	144	4,10	,25	3	,576	,631
	6-10 yıl	83	4,12	,28			
	11-15 yıl	94	4,15	,31			
	16+ yıl	47	4,11	,22			
Genel	1-5 yıl	144	4,14	,15	3	,251	,861
	6-10 yıl	83	4,12	,18			
	11-15 yıl	94	4,15	,21			
	16+ yıl	47	4,15	,18			

*p<0.05, **p<0.01

1=1-5 yıl, 2=6-10 yıl, 3=11-15 yıl, 4=16+ yıl

Öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinin kıdem grupları arasında fark durumlarının belirlenmesi için yapılan tek yönlü ANOVA analizi sonuçlarına göre, entelektüel birikim alt boyut düzeyleri kıdem grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur (F=9,720; p<0,01). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlenmesi için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın 1-5 yıl ile 11-15 yıl ve 16 yıl ve üzeri, 6-10 yıl ile 11-15 yıl ve 16 yıl ve üzeri grupları

arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. 1-5 yıl ($\bar{x}=3,97$), 6-10 yıl ($\bar{x}=3,99$) olanların entelektüel birikim düzeyleri 11-15 yıl ($\bar{x}=3,71$) ve 16 yıl ve üzeri ($\bar{x}=3,72$) olanlara göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Katılım alt boyut düzeyleri kıdem grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($F=9,530$; $p<0,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın 1-5 yıl ile 11-15 yıl ve 16 yıl ve üzeri, 6-10 yıl ile 11-15 yıl ve 16 yıl ve üzeri grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. 1-5 yıl ($\bar{x}=3,79$), 6-10 yıl ($\bar{x}=3,83$) olanların katılım düzeyleri 11-15 yıl ($\bar{x}=3,43$) ve 16 yıl ve üzeri ($\bar{x}=3,41$) olanlara göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Genel kültürel sermaye düzeyleri kıdem grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %99 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($F=10,250$; $p<0,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post hoc analizlerinden scheffe analizi yapılmış olup scheffe testi sonucuna göre anlamlı farklılığın 1-5 yıl ile 11-15 yıl ve 16 yıl ve üzeri, 6-10 yıl ile 11-15 yıl ve 16 yıl ve üzeri grupları arasında farklılığın olduğu belirlenmiştir. 1-5 yıl ($\bar{x}=3,96$), 6-10 yıl ($\bar{x}=3,97$) olanların genel kültürel sermaye düzeyleri 11-15 yıl ($\bar{x}=3,72$) ve 16 yıl ve üzeri ($\bar{x}=3,72$) olanlara göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinin kıdem grupları arasında fark durumlarının belirlenmesi için yapılan tek yönlü ANOVA analizi sonuçlarına göre ise, genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeyleri kıdem grupları arasındaki farklılığı istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Öğretmenlerin Kültürel Sermaye ile Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Öğretmenlerin kültürel sermaye algıları ile sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeyleri arasındaki ilişkiye ait bulgulara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin Kültürel Sermaye ile Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Analiz Sonuçları.

Boyutlar	E.B	K	K.B	K.P	K.S	K.BL	U	S	İ	O.A	M.T	V	D	SSTL
E.B	1													
K	,604**	1												
K.B	,470**	,491**	1											
K.P	,386**	,340**	,453**	1										
K.S	,883**	,839**	,702**	,588**	1									
K.BL	,142**	-0,061	,184**	,295**	,135**	1								
U	0,034	0,006	0,079	,144**	0,06	,304**	1							
S	0,099	0,101	,147**	,187**	,150**	,229**	,267**	1						
İ	0,006	0,037	,150**	,136**	0,072	,261**	,329**	,238**	1					
O.A	0,031	-0,044	0,072	,199**	0,048	,355**	,296**	,243**	,341**	1				
M.T	-0,009	-,172**	0,038	,137**	-0,039	,359**	,293**	,148**	,280**	,309**	1			
V	,140**	0,09	,136**	,175**	,161**	,261**	,225**	,311**	,373**	,251**	,271**	1		
D	,180**	0,048	,192**	,226**	,185**	,382**	,274**	,281**	,356**	,293**	,438**	,341**	1	
SSTL	,126*	0,001	,201**	,303**	,156**	,640**	,608**	,530**	,641**	,641**	,611**	,612**	,675**	1

** $p<0.01$; * $p<0.05$

Öğretmenlerin kültürel sermaye ile genel sosyal sorumluluk temelli liderlik algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla pearson korelasyon kat sayısı hesaplanmıştır. Yapılan korelasyon analizinde, öğretmenlerin genel kültürel sermaye ile genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeyleri arasında pozitif yönlü çok düşük bir ilişkiye rastlanmıştır ($r=0.156$, $p=0,000$ $p<0.01$). Buna göre öğretmenlerin genel kültürel sermaye seviyelerinin artmasına bağlı olarak genel sosyal sorumluluk temelli liderlik seviyelerinde düşük düzeyde artış gerçekleşeceği ifade edilebilir. Tam tersi bir durum söz konusu olduğunda genel kültürel sermaye seviyeleri azaldığında da genel sosyal sorumluluk temelli liderlik seviyelerinin azalacağı söylenebilir. Genel kültürel sermaye ile sosyal sorumluluk temelli liderlik alt boyutları arasındaki ilişkilere bakıldığında en yüksek ilişkinin entelektüel birikim ile katılım arasında gerçekleştiği tespit edilmiştir ($r=0.185$, $p=0,000$ $p<0.01$). Aşağıdaki taboda ise öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinin öğretmenlerin sosyal sorumluluk temelli liderlik becerileri üzerindeki etkisine ait bulgulara yer verilmiştir

Tablo 12. Entelektüel Birikim, Katılım, Kültürel Bilinç ve Kültürel Potansiyel 'in Öğretmenlerin Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Becerilere Ait Çoklu Regresyon Analiz Sonuçları

Boyutlar	β	Std. Hata	t	p	Tolerance	VIF	F	F (p)
Sabit	3,567	0,096	37,059	0,000**				
Entelektüel Birikim	0,080	0,025	1,234	0,218	0,578	1,730		
Katılım	-0,211	0,017	-3,266	0,001**	0,578	1,729	12,734	0,000**
Kültürel Bilinç	0,139	0,021	2,276	0,023*	0,644	1,553		
Kültürel Potansiyel	0,281	0,023	4,966	0,000**	0,754	1,326		

** $p<0.01$; * $p<0.05$

$R^2=0,113$, Durbin Watson= 1,872

Bağımsız Değişkenler: Entelektüel Birikim, Katılım, Kültürel Bilinç, Kültürel Potansiyel

Bağımlı Değişken: Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Becerileri

Regresyon analizi varsayımlarına bakıldığında bağımsız değişkenlerle bağımlı değişken arasındaki ilişkinin anlamlı ($F= 12,734$ $p=0,000$ $p<0.01$) olduğu belirlenirken, VIF değerlerinin 10'un altında olmasının çoklu bağıntı probleminin olmadığını, Durbin Watson değerinin 2'ye yakın olması oto korelasyonun olmadığı anlamına gelmektedir. Katılımın ($t=-3,266$; $p=0,001$ $p<0.01$), kültürel bilincin ($t=2,276$; $p=0,023$ $p<0.05$) ve kültürel potansiyelin ($t=4,966$; $p=0,000$ $p<0.01$) sosyal sorumluluk temelli liderlik becerisini anlamlı yönde etkilediği tespit edilmiştir. Entelektüel birikimin ise sosyal sorumluluk temelli liderlik becerisini anlamlı yönde etkilemediği belirlenmiştir ($t= 1,234$; $p>0.05$). Entelektüel birikim, katılım, kültürel bilinç ve kültürel potansiyelin sosyal sorumluluk temelli liderlik becerisi düzeyinin 0,113'ünü açıkladığı görülmüştür ($R^2=0,113$). Öğretmenlerin sosyal sorumluluk temelli liderlik becerisi düzeylerinin %11,3'ü bu değişkenlerle açıklanırken %88,7'si modele dâhil edilmeyen değişkenler tarafından açıklandığı belirlenmiştir.

Regresyon analizi sonucuna regresyon eşitliği aşağıda verilmiştir.

Sosyal sorumluluk temelli liderlik becerisi= $3,567-0,211*\text{katılım}+0,139*\text{kültürel bilinç}+0,281*\text{kültürel potansiyel}$

Regresyon eşitliği değerlendirildiğinde, kültürel potansiyelde bir birimlik artışın sosyal sorumluluk temelli liderlik becerisi düzeyini 0,281 birim artıracığı, kültürel bilincin bir birimlik artışı ise 0,139 birim artıracığı görülmektedir. Katılım düzeyindeki bir birimlik artışın sosyal sorumluluk temelli liderlik becerisi düzeylerinde 0,211 birimlik azalışa neden olacağı tespit edilmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliliğini belirlemek amacıyla yapılan analizlerde kültürel sermaye düzeyleri yüksek olarak tespit edilmiştir. Addi-Racah ve Grinshtain'in (2016) tarafından yapılan araştırmada Arap öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlgili çalışmanın sonucu araştırmamızın sonucunu destekler niteliktedir. Avcı (2015) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuca ulaşılarak öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmanın sonucu da çalışmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir. Akbulut (2019) "Sınıf Öğretmenlerinin Kültürel Sermayeleri, Öz-Yeterlilikleri Ve Okullarındaki Sosyal Sermayeye Yönelik Algılarının İncelenmesi" başlıklı çalışmada ulaştığı sonuç öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinin yüksek olduğudur. Bu çalışmada elde edilen sonuç da araştırma sonucunu desteklemektedir. Bucak (2019) çalışmada ulaştığı sonuç, öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinin yüksek olmasıdır. Tösten, Avcı ve Şahin (2017) ile Güleç (2019) yaptıkları çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşımlardır. Bu çalışmaların sonuçları da araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir. Araştırma bulgularında öğretmenlerin kültürel sermaye düzeyleri tüm alt boyutlarda yüksek düzeyde tespit edilmiştir. Kültürel sermayenin alt boyutları olan entelektüel birikim, katılım, kültürel bilinç, kültürel potansiyel ve genel kültürel sermaye düzeylerinin tamamında öğretmenlerin yüksek puan aldıkları belirlenmiştir. Avcı (2015), Tösten, Avcı ve Şahin (2017), Bucak (2019), Güleç (2019) yaptıkları çalışmada kültürel sermayenin alt boyutu olan katılım boyutunda öğretmenlerin diğer boyutlara göre düşük puan aldıklarını belirlemişlerdir. Bu çalışmalarda ulaşılan katılım boyutu ile ilgili sonuç, araştırma sonucuyla benzerlik göstermemektedir.

Araştırma sonuçlarında öğretmenlerin kültürel sermaye yeterlilik düzeylerinin yüksek düzey olarak tespit edilmesi bu öğretmenlerin toplumsal pozisyonlarının belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Nitekim kültürel birikimin bir topluluğu diğerinden ayırt etmeye yarayan bir belirleyici olduğu konusu vurgulanan bir husustur. Daha da ileriye giderek kültürel sermaye yeterliliğinin düzeyinin toplumdaki eşitliği ya da eşitsizliği etkiler denilebilir (Arun, 2009). Çalışmada ulaşılan öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliliklerinin yüksek çıkması sonucunu sosyal yapı bağlamında iyi bir durum olarak değerlendirmek mümkündür (Tösten vd., 2017).

Araştırmada incelenen bir diğer değişken olan sosyal sorumluluk temelli liderlik becerileri ile ilgili elde edilen bulgular değerlendirildiğinde öğretmenlerin sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinin alt boyutları olan kendini bilme, uyum, sorumluluk, iş birliği, ortak amaç, medeni tartışma, vatandaşlık, değişim, genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinin tamamında öğretmenlerin yüksek puanlar aldıkları belirlenmiştir. Erol ve Bozbayındır (2018), yaptıkları çalışmada öğretmenlerin sosyal sorumluluk temelli liderlikle ilgili algılarının yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Benzer şekilde Humphreys (2011) de çalışmada üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk temelli liderlik algılarının yüksek düzeyde olduğunu saptamıştır. Bu çalışmaların sonuçları araştırma sonucuyla benzerdir. Buna karşın Özgan ve Öztuzcu (2016), öğretmenlerin sosyal sorumluluk temelli liderliğe ilişkin algılarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşımlardır. Benzer şekilde Külekçi (2015), Haber (2006), Dugan (2006), Dugan, Komives ve Segar (2008), yaptıkları çalışma sonuçlarında sosyal sorumluluk temelli liderlik algısının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşımlardır. Bu çalışmaların sonuçları araştırma sonucuyla benzerlik göstermemektedir. Külekçi (2015) çalışmada üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk temelli liderlik algılarını ölçtüğü çalışmada öğrencilerin sosyal sorumluluk temelli algılarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşımlardır. Bu çalışmanın sonucuyla araştırma

sonucu farklılık göstermektedir. Külekçi (2015), Haber (2006), Dugan (2006), Dugan, Komives ve Segar (2008), çalışmalarında sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinden sorumluluk boyutunda daha yüksek puanlara ulaşıldığını belirlemişlerdir. Araştırma sonucuna göre ise medeni tartışma boyutunda öğretmenlerin daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde elde edilen bu sonuçla çalışmaların sonuçları farklılık göstermektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin sosyal sorumluluk temelli liderlik becerilerinin yüksek çıkması, bu öğretmenlerin sorumluluklarının farkında olduklarını ve bu konuyla ilgili bir çalışma olduğunda da katılım sağladıklarını ortaya koymaktadır. Genel olarak bakıldığında sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerinin tümünde öğretmenlerin yüksek düzeyde sonuca ulaşmaları, öğretmenlerin toplumsal yönden faydalı çalışmalara katıldığını ve katılacağını düşündürmektedir. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinde cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Her ne kadar araştırmamızda cinsiyete ilişkin herhangi bir farklılık elde edilmemişse de kadınların kültürel sermaye düzeylerinin erkeklere göre anlamlı bir şekilde farklılaştığına dair bulguların olduğu çalışmalara da rastlanmaktadır. Bu bulgu kadınların kültürel sermaye yeterliliklerini etkileyen değişkenlerin erkeklerden daha fazla olması nedeniyle kadınların erkeklere nazaran daha farklı kanallardan kültürel sermaye yeterliliklerini yükseltme imkânı elde edebildikleri şeklinde yorumlanabilir (Özcan ve Erdur-Baker, 2009, Avcı, 2015). Ancak araştırmamızda ulaşılan bulgular bu önermeyi desteklememiştir. Öğretmenlerin genel kültürel sermaye yeterlilikleri ile alt boyutlarından olan entelektüel birikim ve katılım yeterliliklerinin eğitim durumu değişkenine göre farklılaşması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Lisans mezunu olanların genel kültürel sermaye, entelektüel birikim, katılım düzeyleri lisansüstü mezunu olanlara göre daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Bunların yanında öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinin okul öncesi eğitim alma durumları arasında farklılığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Öğretmenlerin genel kültürel sermaye yeterlilikleri ile alt boyutlarından olan entelektüel birikim, katılım kültürel potansiyel yeterliliklerinin kuşak değişkenine göre farklılaşması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre, X kuşağı olanların entelektüel birikim düzeylerinin, katılım düzeylerinin, kültürel potansiyel düzeylerinin ve genel kültürel sermaye düzeylerinin Y kuşağı olanlara göre daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu araştırmamızın en dikkat çekici bulgularından biri olarak değerlendirilebilir. Y kuşağında değerlendirilen öğretmen grubunun çağın gereksinimlerine uyum sağlayacak donanıma sahip olmasının bu farklılığı oluşmasında önemli bir etken olabileceği değerlendirilebilir. Yine de bu duruma neden olan etkenler ancak yapılacak olan nitel çalışmalarla bilimsel olarak ortaya konabilir. Öğretmenlerin genel kültürel sermaye yeterlilikleri ile alt boyutlarından olan entelektüel birikim, katılım, kültürel potansiyel ve kültürel bilinç yeterliliklerinin branş değişkenine göre farklılaşması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre sınıf öğretmenlerinin kültürel sermaye yeterlilikleri okulöncesi ve branş öğretmenlerine göre daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Bu durum tüm alt boyutlarda da görülebilmektedir. Araştırmamızın bu bulgusu da dikkat çekmektedir. Branş bazındaki bu farklılığında yine nitel düzeyde araştırmalar için gündem oluşturduğu değerlendirilebilir.

Araştırmada değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan korelasyon analizi sonucuna göre öğretmenlerin genel kültürel sermaye düzeyleri ile genel sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeyleri arasında pozitif yönlü çok düşük bir ilişkiye rastlanmıştır. Bu sonuca göre bir değerlendirme yapılacak olursa öğretmenlerin genel kültürel sermaye düzeylerinin artmasının

sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeylerini de etkileyeceği belirtilebilir. Çalışmada elde edilen veriler çoklu regresyon analizine göre incelendiğinde genel olarak kültürel sermayenin alt boyutlarındaki artışın sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeyini de artıracığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak öğretmenlerin kültürel sermaye düzeyleri ile sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeyleri arasında çok düşük de olsa ilişkinin olması ve kültürel sermayenin alt boyutlarındaki artışın sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeyini de artıracığı sonucu bu iki değişkenin birbirini etkilediğini göstermektedir. Araştırma sonuçlarına dayanarak öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerinin yüksek düzeyde olmasının olumlu bir sonuç olduğu ve bu sonucun genel olarak öğretmenlerin tamamında olması gerektiğiyle ilgili bilinçlendirme seminerlerinin yapılması önem taşımaktadır. Öğretmenlerin kültürel sermayelerinin yüksek düzeyde olması onların kültürel sermaye konusunun önemini farkında olduklarına işaret ettiğine göre bu farkındalığın öğretmenlerin genelinde olması gerektiği de hissettirilmelidir. Özellikle mesleğe yeni başlayan öğretmenler için öğretmenlik mesleğinin aynı zamanda sosyal eşitsizlikten kaynaklanan problemleri çözme konusunda etkili bir meslek olduğu bilincinin oluşturulması hizmet içi eğitimlerle sağlanabilir. Öğrencilerdeki akademik başarı performansının kültürel sermayeleriyle daha da ileriye taşındığı hizmet içi eğitim seminerlerinde üzerinde durulması gereken önemli hususlardır. Kültürel sermayenin geliştirilmesi için teknolojik, kültürel, akademik, sosyal, felsefe, sanat alanlarına yönelik kurslar ya da atölye çalışmaları düzenlenebilir. Sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeyinin artırılması için özellikle okul yöneticilerin teşvik edici davranışlarında bulunarak öğretmenleri sosyal sorumluluk projelerine yönlendirmesi önem taşımaktadır. Sosyal sorumluluk temelli liderlik düzeyinin geliştirilmesine yönelik bilimsel faaliyetlerin düzenlenmesi, bilincin artırılması için seminer ve konferanslara önem verilmesi gerekmektedir. Günümüz toplum özelliğinde dikkat çeken bireysellik anlayışının kırılması ve grup yaklaşımının ön plana çıkması için iş birliği gerektiren çalışmalar düzenlemek, sosyal ve kültürel etkinlik projeleri başlatmak önemsenmelidir.

KAYNAKÇA

- Addi-Racah, A. & Grinshtain, Y. (2016). Teachers' Capital and Relations With Parents: A Comparison Between Israeli Jewish And Arab Teachers. *Teaching and Teacher Education*, 60, 44-53.
- Akbulut Ergüven, S. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Kültürel Sermayeleri, Öz-Yeterlikleri Ve Okullarındaki Sosyal Sermayeye Yönelik Algularının İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alnaçık, Ü. Develi İldem, E., Giray, C., & Alnaçık, E., (2011). Küresel Firmaların Yerel Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri Marka Değeri ve Marka Tercihini Nasıl Etkilemektedir? *Öneri*. 9(35), 83-91.
- Andersen, I. G., & Meier Jaeger, M. (2015). Cultural Capital in Context: Heterogeneous Returns to Cultural Capital Across Schooling Environments. *Social Science Research*, 50, 177-188.
- Arun, Ö. (2009). Yaşlı Bireyin Türkiye Serüveni: Türkiye'de Yaşlı Bireyler Arasında Kültürel Sermaye Dağılımı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (1), 77-100.
- Astin, A.W. & Astin, H.S. (2000). *Leadership Reconsidered: Engaging Higher Education in Social Change*. Battle Creek, MI: W.K. Kellogg Foundation.
- Avcı, Y.E. (2015). *Öğretmenlerin Kültürel Sermaye Yeterliklerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Avcı, Y.E., & Yaşar, M. (2014). Kültürel Sermaye Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *International Journal of Social Science Research*, www.ijssr.net ijssresearch@gmail.com.

- Aydemir, M. (1999). Sosyal Sorumluluk 8000 (Social Accountability 8000) Standardı, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 1-11.
- Bourdieu, P. (1986). Sermaye Biçimleri (Şahin, M.M. & Ünal, A.Z. Çev.). *Sosyal Sermaye Kuram Uygulama Eleştiri* (s.45-75 içinde). İçinde İstanbul: Değişim Yayınları.
- Bourdieu, P. (2015). *Ayırım Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi*.(D., Fırat Şannan & A., G., Berkkurt, Çev.). Ankara: Heretik Yayınları. (Orijinal baskı, 1979).
- Bourdieu, P., & Passeron, J.C. (2014). *Vârisler Öğrenciler ve Kültür*.(L. Ünsaldı & A. Sümer, Çev.). Ankara: Heretik Yayıncılık.(Orijinal baskı, 1964).
- Bucak, A. (2019). *Öğretmenlerin Kültürel Sermaye Ve Yetkinlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Siirt: Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Collins, R., & Makowsky, M. (2014). *Toplumun Keşfi*.(8. Basım). (N. Oktik, Dü.) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çelik, A. (2007). Şirketlerin Sosyal Sorumlulukları. Coşkun Can Aktan (Ed.). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk: İşletmeler ve Sosyal Sorumluluk* (ss. 61-84). İstanbul: İgiad Yayınları.
- Dugan, J.P. (2006). Involvement and Leadership: A Descriptive Analysis of Socially Responsible Leadership. *Journal of College Student Development*, 47(3): 335-343.
- Dugan, J.P., Komives, S.R. & Segar, T.C. (2008). College Student Capacity For Socially Responsible Leadership: Understanding Norms And Influences Of Race, Gender, And Sexual Orientation. *NASPA Journal*, 45(4): 475-500.
- Durkheim, E. (2016). *Eğitim ve Sosyoloji*.(P. Ergenekon, Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.(Orijinal baskı, 1922).
- Erol, F., & Bozbayındır, F. (2018). Öğretmenlerin Algılanan Örgütsel Destek, Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Ve Pozitif Psikolojik Sermayeleri Arasındaki İlişki. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 227-241.
- Gleason, M.C. (2012). Mentoring Influence on Socially Responsible Leadership Capacity Based On Institutional Carnegie Classification. Doctoral Dissertation. Iowa State University, Ames, Iowa. (AAT 12329).
- Gordon, T. (2010). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*.(3. Baskı). İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Güleç, F. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Kültürel Sermaye Yeterlikleri İle Çok kültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Siirt İli Örnekleme*, (Yüksek Lisans Tezi). Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Haber, P. (2006). *Curricular Involvement, Formal Leadership Roles, And Leadership Education: Experiences Predicting College Student Socially Responsible Leadership Outcomes*. (Master of Arts) University of Maryland, U.S.A.
- Humphreys, M. J. (2011), A New Generation of Leaders For Eastern Europe: Values and Attitudes For Active Citizenship, *Christian Higher Education*, 10, 215–236.
- Karataş, T. (2011). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Sütun Yayınları
- Külekçi, E. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Deneysel Bir Çalışma*. (Doktora Tezi). Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Marx, K. (1976). *Ücretli Emek ve Sermaye* (Birinci baskı). Sol Yayınları.
- Neuman, W. L. (2006). *Social research method: Qualitative and quantitative approaches*. Bacon USA: Pearson Education.
- Onay, A. (2003). Kurumsal Sosyal Sorumluluk. *Kurgu Dergisi*, Sayı: 20, 101-109.
- Özgan, H. & Öztuzcu, R. (2016). Öğretmenlerin Sosyal Sorumluluk Temelli Liderliğe İlişkin

- Algılarının İncelenmesi. *Qualitative Studies*, 11(3). 1-12.
- Putnam, R. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster.
- Russell, B. (2014). *Eğitim Üzerine* (1. Basım). (A. Uğur, Çev.). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Tabachnick, B.G. & Fidel, L.S. (2014). *Using Multivariate Statistics*. USA: Pearson Education Limited.
- Taşkaya, S. M. (2012). Nitelikli Bir Öğretmende Bulunması Gereken Özelliklerin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33(2), 283-298.
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tösten, R., Avcı, Y. E., & Şahin, Ç. (2017). Öğretmenlerin Kültürel Sermaye Yeterliklerinin İncelenmesi: Meslek Liseleri Örneği. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 130-143.
- Wagner, W. (2006). The Social Change Model Of Leadership: A Brief Overview", *Concepts ve Connections*, 15(1), 8-10.
- Wagner, W. (2009). What is social change. In: Leadership For A Better World Understanding The Social Change Model of Leadership Development. Komives, S.R. and Wagner, W. (Ed.). *Jossey Bass*, U.S.A. pp. 7-41.
- Wilcox, T. (2006). Human research development as an element of corporate social responsibility. *Asia Pasific Journal of Human Resources*. 44(2).
- Wildhagen, T. (2009). Why Does Cultural Capital Matter for High School Academic Performance? An Empirical Assessment of Teacher-Selection and Self-Selection Mechanisms as Explanations of the Cultural Capital Effect. *The Sociological Quarterly*, 50 (1), 173-200.
- Yosso, T. J. (2005). Whose Culture Has Capital? A Criticalrace Theory Discussion Of Community Cultural Wealth. *Race Ethnicity and Education*, 8(1), 69-91.